

Εξερευνήστε την παλέτα της ψυχής του

/ Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός

Φωτο: diadiktyopatra.blogspot.com

Όλοι ξέρουμε ότι μία από τις πιο ευχάριστες δραστηριότητες του παιδιού είναι το σχέδιο και η ζωγραφική. Μέσα απ' αυτήν, το παιδί διηγείται και εκφράζει τις εντυπώσεις του και τα συναισθήματά του για τον κόσμο που τον περιβάλλει. Μια μπογιά στα χέρια ενός παιδιού είναι ένα κλειδί που ξεκλειδώνει σκέψεις και συναισθήματα του ψυχικού του κόσμου. Μ' αυτή την έννοια, η ζωγραφική δεν είναι μόνο τρόπος έκφρασης του παιδιού, αλλά παράλληλα έχει διαγνωστική και θεραπευτική σημασία, γι' αυτό και μπορεί να συμβάλλει σημαντικά στη διανοητική, κοινωνική και ψυχική του ανάπτυξη.

Το παιδί σας μέρα με τη μέρα μεγαλώνει, η σκέψη του ωριμάζει, η δημιουργικότητα και η φαντασία του αναπτύσσονται με γοργούς ρυθμούς, οι

κινήσεις του γίνονται πιο επιδέξιες και αποκτά μεγαλύτερη ικανότητα στους λεπτούς χειρισμούς. Ο λιλιπούτειος “μηχανισμός” -μέσα από την πείρα που του προσφέρει η συστηματική εξάσκηση- βελτιώνεται καθημερινά. Στην ηλικία των 2-2,5 χρόνων, ο πύργος γίνεται ένας “ουρανοξύστης” με οκτώ κύβους, το μουντζούρωμα αρχίζει και σχηματοποιείται. Το παιδί ζωγραφίζει τις πρώτες κάθετες γραμμές. Οι οριζόντιες είναι πιο δύσκολες. Στην ηλικία των 2,5-3 χρόνων, ο “μικρός Λεονάρντο” αντιγράφει κύκλους και μπορεί να ζωγραφίσει τα πρώτα σκαριφήματα ανθρώπων. Η ζωγραφική είναι μία από τις αγαπημένες του ασχολίες. Πρέπει όμως να του προσφέρετε τα απαραίτητα σύνεργα: μολύβια, μαρκαδόρους, δαχτυλομπογιές, νερομπογιές και κηρομπογιές και βέβαια τόνους χαρτιού. Δεν αρκεί μόνο αυτό όμως. Πρέπει να βοηθήσετε το μικρό ζωγράφο να συγκεντρωθεί αποκλειστικά και μόνο στην τέχνη του. Αφήστε τον ελεύθερο να εμπνευστεί και να οραματιστεί. Μη σπεύδετε να προσφέρετε τη βοήθειά σας παρά μόνο όταν σας τη ζητήσει. Όταν πια ολοκληρώσει το έργο του, δώστε θερμά συγχαρητήρια στο μικρό καλλιτέχνη και φροντίστε να γίνετε ο πιο φανατικός συλλέκτης των έργων του. Ανοίξτε τη δική σας ιδιωτική γκαλερί και εκθέστε τα αριστουργήματα του μικρού δημιουργού στα πιο κατάλληλα μέρη: από το ψυγείο μέχρι το παιδικό δωμάτιο. Σε λίγο καιρό θα εντυπωσιαστείτε από τις προόδους του.

Η ζωγραφική ως παιδαγωγικό μέσο

Ο σημαντικότερος σκοπός της ζωγραφικής ως παιδαγωγικό μέσο είναι να αναπτύξουν τα παιδιά τις έμφυτες ικανότητές τους και κατά προέκταση ολόκληρη την προσωπικότητά τους. Προϋπόθεση για να γίνει σωστά η όλη διαδικασία της ζωγραφικής είναι να δοθεί η δυνατότητα στα παιδιά να εκφραστούν ελεύθερα. Ο παιδαγωγός δεν διδάσκει ζωγραφική κάνοντας μαθήματα με σχέδιο και μολύβι ή βάζοντας τα παιδιά να αντιγράψουν διάφορα πρότυπα, κάτι τέτοιο θα τα έβαζε σ' ένα κανάλι λογικής και θα μπλόκαρε μοιραία τον αυθορμητισμό τους. Αυτό που μπορεί και πρέπει να κάνει, είναι να παρέχει στα παιδιά ποικιλία υλικών και κατάλληλα ερεθίσματα για να εκδηλώσουν ελεύθερα συναισθήματα, γνώσεις και φαντασία.

Είναι σημαντικό, ο παιδαγωγός ν' αγαπάει και να πιστεύει στην αξία της ζωγραφικής και παράλληλα να έχει την ικανότητα να βγάλει στην επιφάνεια τη δημιουργικότητα του κάθε παιδιού. Μαθαίνει στα παιδιά να βλέπουν γύρω τους το

θαυμαστό κόσμο των γραμμών, των χρωμάτων που τα περιβάλλει. Γνωρίζει τα υλικά και τη χρήση τους, αλλά και πώς να καθοδηγεί τα παιδιά με υπομονή και ευαισθησία ώστε να μάθουν και αυτά να χρησιμοποιούν. Προσπαθεί να καλλιεργήσει την ευελιξία των παιδιών προγραμματίζοντας δραστηριότητες μέσα στην τάξη, στο πάτωμα, στο τραπέζι, στο καβαλέτο, στο ύπαιθρο, σ' ένα μουσείο, σε μια έκθεση ζωγραφικής. Δίνει τη δυνατότητα στα παιδιά να συνεργαστούν, να ενώσουν ιδέες, αισθήματα, πράξεις και ικανότητες καθώς και να δημιουργήσουν. Ζητά απ' αυτά να συζητήσουν τα συναισθήματα που τους προκάλεσε η ομαδική προσπάθεια. Τα παιδικά σχέδια χαρακτηρίζονται από παρθενικότητα και πηγαία έκφραση.

Ο ευαίσθητος παιδαγωγός καταλαβαίνει και εκτιμάει τη γοητεία της μοναδικότητας του κάθε παιδιού, εμπνέει και εμπυχώνει το καθένα απ' αυτά ώστε να εκφράσει τις δικές του αντιδράσεις για τον κόσμο όπως αυτό τον καταλαβαίνει. Μέσα απ' αυτήν την ελευθερία το παιδί ανακαλύπτει και χτίζει το δικό του τρόπο έκφρασης.

Διάγνωση & θεραπεία προβληματικών συμπεριφορών

Μέσα από τη ζωγραφική, τις κατασκευές και το παιχνίδι γενικότερα οι ειδικοί μπορούν να διαγνώσουν πολλά συναισθηματικά και ψυχολογικά προβλήματα που κρύβονται επιμελώς στη ψυχή και στο μυαλό των μικρών αλλά και μεγάλων παιδιών. Φοβίες, άγχη, ανασφάλειες, βγαίνουν ασυνείδητα στην επιφάνεια και αποτυπώνονται σε ένα κομμάτι χαρτί. Η ψυχολογική προσέγγιση, διάγνωση και ερμηνεία των βαθύτερων συναισθηματικών προβλημάτων και συμπεριφορών που παρουσιάζουν κάποια παιδιά γίνεται ως εξής: ο ψυχολόγος που θα ασχοληθεί με το παιδί και την οικογένεια, έρχεται σε επαφή με το παιδί μετά από αίτημα των γονιών του. Συνήθως έχουν παρατηρήσει οι ίδιοι ή έχουν ενημερωθεί από το δάσκαλο για κάποια συμπτώματα που τους προβληματίζουν στη συμπεριφορά του παιδιού τους. Μετά από τη συνάντηση και τη συζήτηση με τους γονείς, και τη λήψη του ιστορικού συναντιέται με το παιδί, ώστε να μπορέσει να καταλήξει σε υπεύθυνη διάγνωση. Η διάγνωση γίνεται μέσα από τη συζήτηση με το παιδί, τη χρήση ψυχολογικών τεστ και άλλων μεθόδων όπως η ζωγραφική, το παιχνίδι, η πλαστελίνη. Στη συνέχεια δρα συμβουλευτικά και ενημερώνει τους γονείς και το παιδί για το τι είναι δυνατό να γίνει ώστε να ξεπεράσουν τις δυσκολίες που

αντιμετωπίζουν.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί πως σε όλες τις φάσεις των συνεδριών, ο ψυχολόγος τηρεί το επαγγελματικό απόρρητο και στις πληροφορίες που του δίνονται και στα συμπεράσματα στα οποία καταλήγει από αυτές.

Οι λόγοι που οδηγούν τους γονείς στην αναζήτηση της βοήθειας του ψυχολόγου ποικίλουν. Πέρα από της μαθησιακές δυσκολίες και τη δυσλεξία κατά τη σχολική ηλικία που αφορά στο 10% περίπου των μαθητών, είναι πιθανό να εμφανιστούν άλλες διαταραχές, οι οποίες προβληματίζουν τους γονείς και αντιμετωπίζονται σε συνεργασία με ψυχολόγο. Συχνές είναι οι φοβίες, οι διαταραχές της διατροφής και του ύπνου των παιδιών καθώς και η νυχτερινή ενούρηση. Άλλα συμπτώματα που είναι καλό να προβληματίσουν τους γονείς και το εκπαιδευτικό προσωπικό είναι διαταραχές της συμπεριφοράς και του συναισθήματος όπως η υπερβολική επιθετικότητα του παιδιού, η υπερβολική αδιαφορία ή και απάθεια, τα αναίτια ψέματα, οι μικροκλοπές κ.α.

Μυήστε τα στον κόσμο της τέχνης

Αναρωτιέστε πώς μπορείτε να ξυπνήσετε στο παιδί σας την αγάπη για τέχνη; Είναι πιο εύκολο απ' ό,τι φαντάζεστε: αρκεί να του την παρουσιάσετε σαν παιχνίδι. Παρακάτω, θα ανακαλύψετε ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος καλλιτεχνικής προσέγγισης ανάλογα με την ηλικία του.

Είναι γεγονός: μία επίσκεψη με τα παιδιά σε μουσείο ή σε ένα αρχαιολογικό χώρο μπορεί να αποβεί καταστροφική, γεμάτη γκρίνια, βαρεμάρα και μουρμούρα. Μπορεί όμως να μετατραπεί και σε μία φανταστική περιπέτεια, αν καταφέρετε να τους μεταφέρετε τις κρυφές πτυχές ενός έργου, την συναισθηματική επίδραση ενός χρώματος, την εκφραστική δύναμη μιας σκιάς.

Θυμηθείτε ότι η τέχνη είναι πολύ κοντά στην πραγματικότητα των παιδιών, η

οποία αποτελείται από συνεχείς ανακαλύψεις. Πολλά μεγάλα έργα του παρελθόντος φτιάχτηκαν με στόχο τον εντυπωσιασμό και τη διέγερση της φαντασίας. Μην κάνετε το λάθος να σκεφτείτε ότι τα παιδιά δεν καταλαβαίνουν: τα σχήματα και τα χρώματα επικοινωνούν χωρίς λόγια με μία παγκόσμια γλώσσα, αυτή των συναισθημάτων. Μία γλώσσα που γίνεται αμέσως κατανοητή, ακόμα και από όσους, όπως τα παιδιά, δεν διαθέτουν καλλιτεχνική κουλτούρα. Μυήστε λοιπόν το παιδί σας στην τέχνη, ποντάροντας στην κατάλληλη στρατηγική ανάλογα με την ηλικία του.

4-7 ετών

Μάθετε το παιδί σας να κοιτάζει γύρω του και διηγηθείτε του το παραμύθι της τέχνης.

Τι να του δείξετε

Αγάλματα, σιντριβάνια, εκκλησίες, κάστρα και παλιά κτίρια. Διηγηθείτε του σαν παραμύθι τις ιστορίες των ανθρώπων που σχετίζονται με αυτά και εφιστήστε του την προσοχή σε περίεργα αντικείμενα. Αν για παράδειγμα αποφασίσετε να επισκεφτείτε μία εκκλησία, τότε δείξτε του τις εικόνες με το θεό και τους Αγίους και αφηγηθείτε του μία ιστορία με το Χριστό και τους μαθητές του. Με αυτόν τον τρόπο, θα καταλάβει ότι οι πίνακες είναι όπως τα κόμικς, που δεν εκφράζονται με λόγια, αλλά με εικόνες και σχέδια. Θυμηθείτε ότι θα ταυτιστεί με εικόνες που αναπαριστούν γυναίκες με παιδιά, όπως και με έργα που εκφράζουν κοινά συναισθήματα, για παράδειγμα οργή και φόβο.

Πώς να οργανώσετε την επίσκεψη

Η επίσκεψη δεν θα πρέπει να κρατήσει πάνω από 20-30 λεπτά. Τόσο διαρκεί περίπου σε αυτές τις ηλικίες η ικανότητα προσοχής. Αν δείτε ότι το παιδί σας έχει κουραστεί, τότε μην επιμείνετε άλλο. Για να μην χαθείτε μέσα στα μεγάλα μουσεία

και περάσει γρήγορα η ώρα, επικεντρωθείτε σε 1-2 έργα, κατά προτίμηση με φτερωτά τέρατα και ήρωες της μυθολογίας.

Σε τι να επικεντρωθείτε

Στη σύγχρονη τέχνη, γιατί είναι πιο κοντά στον τρόπο έκφρασης του παιδιού σας. Ο κόσμος του δεν έχει ακόμα την αίσθηση της προοπτικής. Ωστόσο, μάτια χωρισμένα από το στόμα, δέντρα γαλάζια και άλογα που πετάνε, δεν είναι έξω από τις ικανότητες αντίληψής του. Ακόμα, θα το γοητεύσουν πίνακες του Πικάσο, γιατί είναι έργα “με κίνηση” και γεμάτα χρώματα.

Το λάθος που δεν πρέπει να κάνετε

Αποφύγετε τα μεγάλα μουσεία. Είναι σχεδιασμένα για ενήλικες. Προτιμήστε εκθέσεις με διδακτικούς χώρους και δημιουργικά εργαστήρια, με ειδικούς ανιματέρ που πλησιάζουν τα παιδιά και τους παρέχουν πληροφορίες για τα έργα που εκτίθενται.

8-11 ετών

Επισημάνετε στο παιδί τις διαφορές και βοηθήστε το να ανακαλύψει τον αρχαίο κόσμο.

Τι να του δείξετε

Θεματικές εκθέσεις, ορισμένα τμήματα ενός μεγάλου μουσείου, 2-3 έργα του ίδιου περιεχομένου αλλά διαφορετικής περιόδου. Περνώντας από τη μια αίθουσα στην άλλη, προσέξτε τι θα τραβήξει την προσοχή του: πίνακες με μάχες, φιγούρες ηρώων, ερωτικές σκηνές, πορτρέτα. Επωφεληθείτε της ευκαιρίας για να του

επισημάνετε ότι το ίδιο θέμα το διαπραγματεύτηκαν και άλλοι καλλιτέχνες με πιο φανταστικό ή πιο ρεαλιστικό τρόπο, μέσα από διαφορετική επιλογή χρωμάτων, σχημάτων, θέσης των ηρώων. Για παράδειγμα, τονίστε στο παιδί σας τη στατικότητα και την ψυχρότητα της Παναγίας και του Χριστού σε έναν πίνακα του Ναπολέοντα, διηγηθείτε στο παιδί σας τη ζωή αυτής της γνωστής προσωπικότητας με έργα που εκφράζουν κοινά συναισθήματα, για παράδειγμα οργή και φόβο.

Πώς να οργανώσετε την επίσκεψη

Η επίσκεψη μπορεί να διαρκέσει έως και μία ώρα, αλλά με ένα διάλλειμα για παγωτό. Εξηγήστε στο παιδί σας ότι η κούραση αποζημιώνεται από την ευκαιρία να ακούσει ενδιαφέρουσες ιστορίες και να ανακαλύψει καινούργια πράγματα.

Σε τι να επικεντρωθείτε

Δείξτε του τις αρχαιολογικές συλλογές μεγάλων μουσείων με θεότητες και γνωστούς ήρωες, μούμιες, σαρκοφάγους και Φαραώ. Έχει ακούσει γι' αυτούς στο σχολείο και έχει σαγηνευτεί από τον τρόπο που ζούσαν και μάχονταν στο μυστηριώδη κόσμο της αρχαιότητας. Όταν επιστρέψετε στο σπίτι προτείνετε στο παιδί σας, χωρίς να το πιέσετε, να σχεδιάσει αυτά που είδε, δίνοντάς του τη δυνατότητα να εκφραστεί με το δικό του τρόπο.

Το λάθος που δεν πρέπει να κάνετε

Μην του επιβάλλετε να δει αυτά που θέλετε εσείς να δείτε ή που κρίνετε ότι είναι πραγματικά ενδιαφέροντα. Προσπαθήστε να καταλάβετε τι ελκύει εκείνο και αφήστε το να σας εξηγήσει το λόγο. Αν ωστόσο δεν θέλει, μην το πιέσετε. Δώστε του χρόνο για να απολαύσει σιωπηλά αυτό που του κεντρίζει το ενδιαφέρον. Ακόμα, αποφύγετε να το φορτώσετε με ένα σωρό ιστορικές λεπτομέρειες: η

επίσκεψη στο μουσείο δεν είναι μάθημα ιστορίας. Πείτε του μόνο όσα χρειάζεται να ξέρει για να μπει στο σωστό δρόμο σκέψης.

12 + ετών

Η τέχνη γίνεται ιστορία. Το παιδί σας θέλει να καταλάβει: δώστε του ακριβείς απαντήσεις.

Τι να του δείξετε

Ένα μεγάλο μουσείο ή έναν αρχαιολογικό χώρο. Θα πρέπει να καταφέρετε να κεντρίσετε την προσοχή του και να απαντάτε με ακρίβεια στις ερωτήσεις του, συνδέοντας την ιστορία με την πραγματικότητα. Μπροστά σε έναν πίνακα που αναπαριστά μία μάχη, μην του διηγηθείτε ένα παραμύθι με όπλα και ιππείς, αλλά εξηγήστε του ότι πρόκειται για μία πραγματική σύγκρουση με στόχο την άμυνα ή την κατάκτηση πείτε του το μέρος όπου έγινε, καθώς και την αιτία. Θα πρέπει να γνωρίζετε ότι σε αυτήν την ηλικία, το παιδί σας δεν ταυτίζεται με τις εικόνες, αλλά επιθυμεί να καταλάβει το γιατί που κρύβεται πίσω από αυτό που βλέπει. Είναι πολύ πιθανό να σας καθοδηγήσει εκείνο σε αυτά που το ενδιαφέρουν (τα οποία μπορεί να έχει τύχει να διαβάσει ή να ακούσει στο σχολείο) και δεν αποκλείεται να γνωρίζει περισσότερες λεπτομέρειες από σας. Εσείς απλά βοηθήστε το να καταλάβει ότι υπάρχει ένα είδος της τέχνης που δεν έχει στόχο την αναπαράσταση της πραγματικότητας και ότι η καλλιτεχνική γλώσσα εκφράζει πολλές φορές τα συναισθήματα, τις σκέψεις, ακόμα και τις πολιτικές πεποιθήσεις του ίδιου του καλλιτέχνη.

Πώς να οργανώσετε την επίσκεψη

Αν και το παιδί σας έχει μεγαλώσει αρκετά, η επίσκεψη δεν θα πρέπει να διαρκέσει πάνω από μία ώρα.

Σε τι να επικεντρωθείτε

Στα αγάλματα σύγχρονης τέχνης, και κυρίως σε αυτά που έχουν φτιαχτεί με μηχανήματα, εργαλεία ή αντικείμενα καθημερινής χρήσης. Με αυτόν τον τρόπο, θα του αποκαλύψετε το ατελείωτο πεδίο εφαρμογής της τέχνης. Ακόμα, προσκαλέστε το να ανακαλύψει παλιούς τάφους και διατηρημένα αρχαιολογικά ερείπια, καθώς και τη μυθολογική Ελλάδα: θα αισθανθεί σαν να βρίσκεται σε ένα ιστορικό λούνα-παρκ.

Το λάθος που δεν πρέπει να κάνετε

Μην αρχίσετε να το ρωτάτε με ανακριτικό ύφος: “Μα καλά, δεν τα έχετε διαβάσει αυτά στο σχολείο;” Η επίσκεψη ενός μουσείου δεν θα πρέπει να μοιάζει με τεστ. Μην του μιλήσετε εκ των προτέρων γι’ αυτά που πρόκειται να δείτε, όπως θα συνέβαινε σε μία σχολική επίσκεψη. Στο τέλος της επίσκεψης, επιτρέψτε του να αγοράσει τον κατάλογο του μουσείου, για να τον ξεφυλλίσετε αργότερα μαζί.

Πηγή: ygeia-evexia.gr